

JAV valstybės sekretoriaus John Foster Dulles ir Lietuvos konsulo Čikagoje dr. Petro Povilo Daužvardžio korespondencija

Dr. Asta Petraitytė-Briedienė

<https://orcid.org/0000-0003-3265-6533>

Vytauto Didžiojo universiteto Lietuvių išeivijos institutas, S. Daukanto g. 25, Kaunas
El. p. asta.petraityte-briediene@vdu.lt

Anotacija. Straipsnyje pristatoma JAV valstybės sekretoriaus John Foster Dulles ir Lietuvos konsulo Čikagoje dr. Petro Povilo Daužvardžio korespondencija (14-kos laiškų kopijos; 1952 m. gegužės 21 d. – lapkričio 28 d.) ir joje minimos aplinkybės.

Esminiai žodžiai: *John Foster Dulles, Petras Povilas Daužvardis, JAV valstybės sekretorius, žurnalas „Life“, lietuvių išeivija, Sovietų Sąjunga.*

Abstract. The article presents the correspondence between US Secretary of State John Foster Dulles and the Lithuanian Consul in Chicago, Dr. Petras Povilas Daužvardis (copies of 14 letters; May 21–November 28, 1952) and the circumstances mentioned in them.

Keywords: *John Foster Dulles, Petras Povilas Daužvardis, US Secretary of State, „Life” magazine, Lithuania diaspora, Soviet Union.*

1940 m. birželį Sovietų Sąjungos okupuota Lietuva nepriklausoma valstybe tapo tik po pusės amžiaus. Tačiau diplomatinis atstovavimas niekada nebuvo nutrūkęs, jį ir kovą už savo šalį tęsė užsienyje likę ir laisvojo pasaulio pripažįstami diplomatai, Lietuvos

diplomatinė tarnyba (toliau – LDT). Atkūrus Nepriklausomybę, 1994–2002 metais į Lietuvos centrinį valstybės archyvą (toliau – LCVA) buvo perkelta ne viena LDT archyvinė byla: Lietuvos pasiuntinybių Vašingtone, Londone, prie Šv. Sosto, generalinių konsulatų ir konsulatų Niujorke, Čikagoje, Toronte, Montevidėjuje. Asmeniniai diplomatų archyvai savo vietą rado ir LCVA, ir kituose archyvuose. Pavyzdžiui, 1940–1983 metais LDT šefo pareigas ėjusio Stasio Lozoraičio archyvas saugomas LCVA (fondas Nr. 668), o Lietuvos generalinio konsulo Čikagoje dr. Petro Povilo Daužvardžio ir jo žmonos, garbės konsulės Juzefos Rauktytės-Daužvardienės archyvas – Lituanistikos tyrimo ir studijų centre Čikagoje, JAV. Minėtame S. Lozoraičio archyve saugomas ne vienas Lietuvos ir tarptautinės diplomatijos istorijai svarbus dokumentas, originalas ar jo kopija, nuorašas, nes į šį, kaip į diplomatinės tarnybos šefo archyvą, patekdavo visos LDT raštai. Tarp jų yra ir čia pristatomos konsulo dr. P. P. Daužvardžio korespondencijos su JAV valstybės sekretoriumi John Foster Dulles kopijos (LCVA, fondas Nr. 668, ap. 1, b. 66, l. 15–26).

Lietuvos diplomatinė tarnyba atidžiai sekė tarptautinės politikos arenoje vykusias Šaltojo karo kovas, ypač domėjosi dvišaliais JAV ir Sovietų Sąjungos santykiais, reagavo į žinias, pasisakymus ir netikslumus apie Lietuvą, sovietų įvykdytą Baltijos šalių aneksiją, okupaciją. Lietuvos vardo paminėjimas ar nepaminėjimas neliko nepastebėtas ir ilgamečio Lietuvos konsulo dr. P. P. Daužvardžio (1895–1971). Gimęs Lietuvoje, 1914 m. su tėvais emigravęs į JAV, dr. P. P. Daužvardis iki stojimo 1925 m. į Lietuvos diplomatinę tarnybą studijavo Valparaiso ir Džordžtauno universitetuose, tapo kvalifikuotu advokatu, o vėliau, jau Antrojo pasaulinio karo metais, įgijo teisės daktaro laipsnį. Būsimas diplomatas buvo aktyvus visuomenininkas (Lietuvių katalikų moksleivių susivienijimo sekretorius ir pirmininkas, Lietuvių darbininkų sąjungos sekretorius, Amerikos lietuvių Romos katalikų federacijos vicepirmininkas, „Lietuvos Vyčių“ vicepirmininkas), spaudos („Tautos rytas“, „Darbininkas“) darbuotojas. 1925 m. trumpam grįžęs į Lietuvą, dr. P. P. Daužvardis pradėjo dirbti Lietuvos užsienio reikalų ministerijoje ir tais pačiais metais buvo paskirtas Lietuvos vicekonsulu Niujorke. 1937 m. dr. P. P. Daužvardis buvo paskirtas Lietuvos konsulu Čikagoje, 1961 m. paaukštintas tarnyboje – kaip Lietuvos generalinis konsulas Čikagoje – ir šias pareigas ėjo iki pat mirties 1971 m.

1952 m. gegužės 19 d. išleistame JAV žurnale „Life“ (pirmasis „Life“ numeris išėjo 1883 m. Niujorke; 1936–1972 m. įvardijami kaip leidinio, tuo metu ėjusio kas savaitę, „aukso amžius“) buvo išspausdintas tuometinio JAV respublikonų partijos užsienio politikos eksperto John Foster Dulles (1888–1959) straipsnis antrašte „A Policy of Boldness. The Republicans' foreign affairs expert shows that neither arms nor money alone – but only wise, patient planning – can win peace by John Foster Dulles“¹. 170-ties puslapių fotografijų ir reklamos žurnale J. F. Dulles tekstas buvo iliustruotas animatoriaus

¹ A Policy of Boldness. The Republicans' foreign affairs expert shows that neither arms nor money alone – but only wise, patient planning – can win peace by John Foster Dulles. *Life*, 1952, gegužės 19, Vol. 32, No. 20, p. 146–157.

ir politikos karikatūristo Walt Kelly piešiniu su antrašte „Our treadmill foreign policy, a cartoonist’s view“ ir komentaru („Mr. Dulles’ description of U.S. foreign policy as a treadmill inspired Cartoonist Walt Kelly, creator of the comic strip *Pogo* (LIFE, May 12), to draw his impression for LIFE The West is on a treadmill, galloping after peace. The desire for peace is real but the dove Stalin sends up is a lure intended to confuse us. Some nations can keep up with us; but others tumble off, some into the Communist baskets, meanwhile self-styled „neutrals“ regard the treadmill with little enthusiasm“²) bei dviem žemėlapiais (antraštės: „Spread of Russian tide“³, „Communism’s lifelines“⁴) ir Sovietų Sąjungos sateličių – Rumunijos, Vengrijos, Lenkijos, Bulgarijos, Čekoslovakijos – lyderių (Patrascanu, Rajk, Gomulka, Kostov, Clementis, Slansky; antraštė „Six fall guys“) nuotraukomis⁵.

J. F. Dulles, teisininkas, diplomatas, politikas, 34-ojo JAV prezidento Dwight David Eisenhower prezidentavimo metu ėjo valstybės sekretoriaus pareigas nuo 1953 m. sausio 26 d. iki 1959 m. balandžio 22 d., mirė tų pat metų gegužės 24 d. Cituojant JAV lietuvių spaudą, „John Foster Dulles turėjo visišką prezidento D. D. Eisenhowerio pasitikėjimą ir buvo tikrasis užsienių politikos vadovas. Kai jis dėl sunkios ligos turėjo trauktis iš pareigų, prezidentas jį paskyrė nepaprastu savo patarėju užsienio politikos klausimais“.⁶ Paminėtina, kad 1919 m. J. F. Dulles buvo JAV delegacijos patarėjas Paryžiaus Taikos konferencijoje, 1945 m. patarėjas San Fransisko konferencijoje, JAV delegatas JTO, prezidento H. Trumano specialusis ambasadorius taikos sutarčiai su Japonija. Ne pirmas iš giminės užėmęs valstybės sekretoriaus postą⁷, J. F. Dulles buvo tvirtų antikomunistinių pažiūrų, vienas pirmųjų aktyviai kėlęs pavergtųjų tautų klausimą. 1952 m. vasarą paskelbtoje JAV respublikonų partijos programoje buvo pirmą kartą paminėtas Lietuvos vardas ir šios programos užsienio politikos dalies autorius, redaktorius, pasak JAV lietuvių spaudos, buvo būtent J. F. Dulles⁸. Spauda taip pat citavo respublikonų programą („Jie (vadinasi, demokratų administracija) tokias draugingas tautas kaip Latvija, Lietuva, Estija, Lenkija ir Čekoslovakija paliko pačias vienas grumtis prieš komunistų agresiją, kuri netruko jas praryti“. „Teheranas, Jalta ir Potsdamas buvo scenos tų tragiškų klaidų, kurias toliau sekė kitos.“⁹) ir guodėsi: „Jei respublikonų partija laimėtų rinkimus, J. F. Dulles greičiausiai stotų šio krašto užsienių politikos vadovavimo priešakyje. Žinant jo nusistatymą Lietuvos atžvilgiu, dar labiau vilioja perspektyva, kad šios programos autoriams jų užsimojimas pasisektų. Atrodo, kad būtų

² *Ten pat*, p. 147.

³ *Ten pat*, p. 151.

⁴ *Ten pat*, p. 152.

⁵ *Ten pat*, p. 154.

⁶ Buv. Valstybės Sekretorius John Foster Dulles Mirė. *Keleivis*, 1959, gegužės 27, Nr. 21, p. 1.

⁷ J. F. Dulles senelis John Watson Foster JAV valstybės sekretoriaus pareigas ėjo 1892–1893 m., dėdė Robert Lansing – 1915–1920 m. Sesuo Eleonor Lansing Dulles buvo ilgametė Valstybės departamento tarnautoja.

⁸ Vėliausių žinių santrauka. *Draugas*, 1952, birželio 18, Nr. 142, p. 1.

⁹ Pirmą kartą istorijoje. *Dirva*, 1952, liepos 17, Nr. 29, p. 1, 3.

visiškai vietoje, jei lietuvių organizacijos, ypač Amerikos piliečių lietuvių respublikonų sambūriai, nieko nelaukdami, parašytų atitinkamus padėkos ir paskatinimo laiškus respublikonų partijos vadovybei, ypač šios programos dalies autoriui J. F. Dulles.¹⁰ Paskelbti LDT archyvai liudija, kad J. F. Dulles požiūris į Baltijos valstybes nebuvo vien tik momentinis JAV respublikonų partijos rinkimų triukas, nes 1954 m. Lietuvos vicekonsulas Niujorke Anicetas Simutis kalbėjo: „Kada dar prieš kelerius metus apie Baltijos valstybes tarptautinėse derybose buvo vengiama užsiminti, tai šiandien pats Jungt[inių] Amer[ikos] Valstybių Department of State Sekretorius John Foster Dulles atsikirdamas Molotovui pabrėžė, kad jo siūlomios savitarpio pagalbos sutartis turėjo Lietuva, Latvija ir Estija, bet tas nuo bolševikų okupacijos jų neišgelbėjo.“¹¹ Reikia taip pat pasakyti, kad J. F. Dulles, dar iki užimdamas JAV valstybės sekretoriaus postą, pats būdamas respublikonas, dirbo kartu su savo pirmtaku demokratu, tuometiniu valstybės sekretoriumi Dean Gooderham Acheson, buvo jo patarėjas.

Grįžtant prie žurnale „Life“ paskelbto J. F. Dulles straipsnio, kuris išprovokavo dr. P. P. Daužvardį parašyti autoriui laišką ir nusiųsti jį per žurnalo redakciją, lieka neatsakyta į klausimą, kodėl į šį straipsnį sureagavo tik Lietuvos konsulas Čikagoje (nes taip ir nepavyko rasti daugiau LDT reakcijų), o ne, pavyzdžiui, Lietuvos pasiuntinybė Vašingtone ar Lietuvos generalinis konsulas Niujorke, kur tuo metu Rokfelerio centre, senajame *Time & Life Building*, buvo įsikūrusi žurnalo redakcija. Pristatydamas kaip kolega – juristas ir konsulas, ilgus metus dirbęs Niujorke – dr. P. P. Daužvardis pirmajame laiške, adresuotame J. F. Dulles, apgailestavo, kad šio straipsnyje neminima nei Lietuva, nei kitos dvi Baltijos šalys, o dviejuose iliustraciniuose žemėlapiuose jų iš viso nėra. Ypač pastarasis faktas labai skaudino lietuvių diplomata, nes, pasak jo, Lietuva, Latvija ir Estija yra pirmosios sovietinės agresijos aukos ir todėl privalančios būti kovos už tautų laisvę priešakyje, privalo būti minimos. Būsimam valstybės sekretoriui dr. P. P. Daužvardis pacitavo 1948 m. balandžio 9 d. raštą, patvirtinantį JAV politikos – nepripažinti Sovietų Sąjungos įvykdytos Lietuvos, Latvijos ir Estijos aneksijos – tęstinumą. Dviejų spausdintų lapų laišką Lietuvos konsulas Čikagoje pratęsė sava patirtimi paremta, dėl aiškumo sunumeruota pozicija sovietų atžvilgiu: 1) sovietai turi nustoti naikinti Baltijos šalis; 2) turi sugrąžinti ištremtuosius į jų tėvynes; 3) turi patys pasitraukti iš užimtų teritorijų ir grąžinti Lietuvai, Latvijai ir Estijai suverenitetą, kurį sovietai jėga atėmė. Laiškas užbaigiamas su prašymu atkreipti dėmesį ir į Baltijos šalis. Svarbu tai, kad – remiantis dr. P. P. Daužvardžio ranka įrašytu priedašu – prie laiško buvo pridėti priedai: trijų 1939 m. Sovietų Sąjungos sutarčių su Baltijos šalimis (pasirašytos su Estija 1939 m. rugsėjo 28 d., su Latvija – 1939 m. spalio 5 d. ir Lietuva – 1939 m. spalio 10 d.) ištraukos bei tuometinio Sovietų Sąjungos užsienio politikos

¹⁰ *Ten pat.*

¹¹ Kalba, pasakyta Aniceto Simučio Liet. Nepr[iklausomybės] Minėjime 1954 m. vasario 21 d. Newark, N. J. *Anicetas Simutis: 60 metų Lietuvos diplomatinėje tarnyboje*. Sudarė: R. Morkvėnas, L. Sruoginis. Vilnius: Lietuvos gyventojų ir rezistencijos tyrimo centras, 2007, p. 147.

vadovo Viačeslavo Molotovo¹² 1939 m. spalio 31 d. pareiškimas¹³. Tai ilgiausias laiškas iš visos čia pristatomos J. F. Dulles ir dr. P. P. Daužvardžio korespondencijos. Atkreiptinas dėmesys, kad JAV užsienio politikos vadovu J. F. Dulles pradėjo dirbti tuo pat metu, t. y. 1953 m., kaip ir tokias pat pareigas Sovietų Sąjungoje dar kartą užėmė minėtas V. Molotovas. Kitaip tariant, dr. P. P. Daužvardis galėjo būti jei ne vienintelis, tai dar vienas, kuris į būsimą JAV valstybės sekretoriaus rankas įdavė prie laiško pridėdamą 1939 spalio 31 d. Sovietų Sąjungos užsienio politikos vadovo pareiškimą, kurį vėliau J. F. Dulles panaudojo respublikonų programoje, ne kartą minėjo savo kalbose (ir kurias, pabrėžiant šį išskirtinumą, dažniausiai originalo kalba paskelbdavo Los Andžele lietuvių ir anglų kalbomis leistas žurnalas „Lietuvių dienos“¹⁴).

Po dviejų savaičių, 1952 m. birželio 3 d., Lietuvos konsulatą Čikagoje pasiekė J. F. Dulles atsakymas. Jame apgailestaujama dėl „Life“ parengtų iliustracijų, kurių laiško autorius nematė, ir pažadama atsiųsti pranešimo, kuriame minimos Baltijos šalys, kopiją. Lietuvos konsulo atsakymas į pirmą iš J. F. Dulles laišką ne vėliau kaip po dviejų dienų (t. y. 1952 m. birželio 5 d.), nelaukiant pažadėtos pranešimo kopijos, gali būti užuomina, kad tai ne tik paprastas mandagumas, bet ir pastanga išsaugoti užsimezgsių ryšį, vertinamą kaip svarbų tiek LDT, tiek Lietuvos laisvės bylai apskritai. Nes tokiu atveju dr. P. P. Daužvardis atsakyme J. F. Dulles neatsitiktinai išvardijo 1940 m. birželio 15 d. ir 1941 m. birželio 13–15 d. d. datas bei paminėjo Čikagos lietuvius, latvius ir estus, kurie ruošėsi po savaitės (pasak, dr. P. P. Daužvardžio, 1952 m. birželio 13 d.) įvyksiančiam trijų Baltijos šalių išeivių protesto mitingui, Birželio įvykių paminėjimui.

Lakoniškai atsakydamas, prie 1952 m. birželio 14 d. datos laiško J. F. Dulles pridėjo žadėtą pranešimą, kurį ketino panaudoti birželio 15 d. („which is planned to be used on June 15, as you suggest“). Patikslinsime, kad mitingas lietuvių, latvių ir estų „Laisvės diena“ įvyko birželio 14 d. (ne 13-ąją, kaip nurodė dr. P. P. Daužvardis, ir ne 15-ąją, kaip rašė J. F. Dulles) Niujorke. Organizacinis komitetas, kurio pirmininkas buvo Lietuvos laisvės komiteto pirmininkas Vaclovas Sidzikauskas, ta proga gavo tuometinio JAV prezidento Harry S. Truman laišką, kurį po kelių dienų paskelbė Čikagoje leistas

¹² Viačeslavas Molotovas (1890–1986) – Sovietų Sąjungos Liaudies komisarų tarybos pirmininkas (1930–1941) ir užsienio reikalų ministras (1939–1949, 1953–1957). Kaip Sovietų Sąjungos delegacijos narys dalyvavo Teherano, Jaltos, Potsdamo konferencijose.

¹³ 1939 m. spalio 31 d. Sovietų Sąjungos Aukščiausiosios Tarybos penktojoje nepaprastojoje sesijoje V. Molotovas kalbėjo apie tarptautinę padėtį, taip pat apie sovietų santykius su Baltijos šalimis, pabrėžė, kad „ypatingas šitų savitarpio paramos paktų pobūdis jokių būdu nereiškia Sovietų Sąjungos kišimosi į Estijos, Latvijos ir Lietuvos reikalus, kaip kad stengiasi įrodyti kai kurie užsienių laikraščiai. Priešingai, visi šitie savitarpio paramos paktai aiškiai pažymi pasirašančių valstybių nepaliečiamą suverenumą ir vienos valstybės nesikišimo į kitos valstybės reikalus principą“, in Molotovas apie dabartinę padėtį. *Lietuvos aidas*, 1939, lapkričio 2, Nr. 562 (5064), p. 2.

¹⁴ Dulles on Lithuania. *Lietuvių dienos*, 1954, kovas, Nr. 3 (42), p. 19, 22; Soviet Plan to Divide West Fails. *Ten pat*; There Is a Future For Lithuania. *Ten pat*, sausis, Nr. 1 (40), p. 17–18; The people of Lithuania are not forgotten. Statement by the Secretary of State John Foster Dulles On The Fortry-First Anniversary of The Declaration of Lithuania, Latvia and Estonian Independence. *Ten pat*, 1959, kovas, Nr. 3 (92), p. 21.

dienraštis „Draugas“ rubrikoje „Mūsų draugai kalba“¹⁵. Po prezidento laiško dienraštis išspausdino Niujorko gubernatoriaus Thomo E. Dewey (teisininko, politiko, respublikono, kuris, pasak lietuvių spaudos, buvo J. F. Dulles konkurentas JAV prezidentui D. D. Eisenhower renkantis valstybės sekretorių¹⁶) proklamaciją¹⁷. Trečioje vietoje buvo paskelbtas J. F. Dulles laiškas, kurį kaip pridėtą pranešimą dr. P. P. Daužvardis jau buvo gavęs, skaitęs anglų kalba. Apie šį pranešimą (laišką) JAV lietuvių laikraštis „Dirva“ vėliau rašė: „Drauge su latvių ir estų komitetais [čia turimi minty Lietuvos, Latvijos ir Estijos laisvės komitetai, – A. P.-B.] ir vietos visuomenės vadovybe buvo surengtas birželio įvykių minėjimas, kurio metu, šalia įtakingų kalbėtojų, dalyvavusių programoje, buvo gauta prezidento Trumano telegrama ir Pabaltijo tautų išlaisvinimui palankus J. F. Dulles pareiškimas, kuris yra laikomas būsimojo Valst. Sekretoriaus nusistatymo palankaus pasikeitimo ženklu (anksčiau J. F. Dulles Pabaltijo klausimu buvo itin santūrus).“¹⁸ Apie tą patį minėjimą užsiminęs Kanados lietuvių laikraštis „Tėviškės žiburiai“ J. F. Dulles raštą pavadino „nereikšmingu“¹⁹, o „Dirvą“ – „staigmena“²⁰. Pridursime, kad dienraštis „Draugas“, kuris, kaip užsiminta, išspausdino visą J. F. Dulles pranešimą²¹, rubrikos pabaigoje pastebėjo, kad „pasakytosios kalbos, prisiųstieji prez. Trumano ir kitų pareiškimai, neabejojame, bus dideliu paskatinimu lietuviams, latviams ir estams dar ryžtingiau ir vieningiau kovoti už savo brolių teises į laisvą ir nepriklausomą gyvenimą“²².

Skaitant pranešimo tekstą, tikėtina, kad J. F. Dulles pasinaudojo 1952 m. gegužės 21 d. dr. P. P. Daužvardžio siųstų dokumentų kopijomis ir jas perskaitė ir kaip teisininkas, ir kaip diplomatas. Nes pranešime cituojami Sovietų Sąjungos užsienio politikos vadovo žodžiai (kad sovietų savitarpio pagalbos sutartys su Estija, Latvija ir Lietuva nepažeidžia suvereniteto, o kalbos apie sovietizaciją kraštuose yra priešų kalbos), kurie, pasak J. F. Dulles, prieštarauja akivaizdiems faktams. Toliau J. F. Dulles cituoja JAV prezidento Abraham Lincoln žodžius, kuriuos taikė ne tik amerikiečių, bet ir lietuvių, latvių bei estų teisėms. Po dviejų dienų rašytame laiške dr. P. P. Daužvardis padėkojo J. F. Dulles už puikų pranešimą ir pažadėjo jo tekstą išsiuntinėti lietuviškai spaudai (pranešimas, tiesa, lietuvių kalba buvo išspausdintas žurnale „Lietuvių dienos“²³ ir, kaip minėta, „Drauge“).

Tarsi stabtelėjęs (tikėtina, kad ir dėl prezidento rinkimų kampanijos, ir dėl vasaros atostogų meto) J. F. Dulles ir dr. P. P. Daužvardžio susirašinėjimas atsinaujino ir atsinaujino vėl lietuvių konsulo iniciatyva. Po trijų mėnesių (1952 m. rugsėjo 23 d.) rašytame laiške dr. P. P. Daužvardis žadėjo paraginti vietos lietuvius pasidomėti J. F. Dulles paskaita

¹⁵ Mūsų draugai kalba. *Draugas*, 1952, birželio 18, Nr. 142, p. 3.

¹⁶ Spėjami asmens Ike kabinetui. *Ten pat*, 1952, lapkričio 7, Nr. 262, p. 1.

¹⁷ Mūsų draugai kalba. *Ten pat*, 1952, birželio 18, Nr. 142, p. 3.

¹⁸ Ką veikia Lietuvos Laisvės Komitetas. Komiteto pavadinimo pakeitimas. – Atlikti ir numatomi darbai. *Dirva*, 1952, gruodžio 4, Nr. 49, p. 1.

¹⁹ ALMAUS. „Pabaltiečiai Patys kalti...“. *Tėviškės žiburiai*, 1952, birželio 19, Nr. 25 (130), p. 1–2.

²⁰ Pirmą kartą istorijoje. *Dirva*, 1952, liepos 17, Nr. 29, p. 3.

²¹ Mūsų draugai kalba. *Draugas*, 1952, birželio 18, Nr. 142, p. 3.

²² *Ten pat*.

²³ John Foster Dulles Apie Baltijos valstybes. *Lietuvių dienos*, 1952, birželis, Nr. 6 (25), p. 15.

„Our Foreign Policy – Is Containment Enough?“, kurią jis turėjo skaityti „Chicago Council on Foreign Relations“;²⁴ ir naudodamasis proga vėl rašė apie Lietuvos, Latvijos ir Estijos tragišką padėtį ir būtinybę tai priminti paskaitos metu. Prie šio laiško konsulas taip pat pridėjo įvairių raštų kopijų ir paprašė paties J. F. Dulles būsimos kalbos, kurią iš anksto įsipareigojo išsiuntinėti lietuviškai spaudai, bei santūriai užsiminė apie norą susitikti su J. F. Dulles asmeniškai. Būsimą JAV valstybės sekretorių sudomino Lietuvos konsulo siūlomos iniciatyvos, bet negalėdamas pats nieko pažadėti, tikėjosi, kad jie vienas kitą kolegiškai supras, t. y. „perskaitys tarp eilučių“ („You will appreciate that speaking under the auspices of the Chicago Council on Foreign Relations I cannot make an out and out political talk, but I believe that the significance will be clear“).

1952 m. spalio mėnesio J. F. Dulles ir dr. P. P. Daužvardžio susirašinėjimas vėl buvo pradėtas pastarojo iniciatyva: 7 d. laišku Lietuvos konsulas nusiuntė J. F. Dulles dėmesiui okupuotos Lietuvos komunistų partijos pirmojo sekretoriaus Antano Sniečkaus biografiją. Tai buvo laiku žengtas teisingas žingsnis, nes J. F. Dulles ne tik raštu, kaip buvo iki tol įprasta, bet ir žodžiu padėkojo dr. P. P. Daužvardžiui už informaciją, atkreipė konsulo dėmesį, kad savo kalboje Lietuvos vardą paminėjo du kartus. Paminėsime, kad A. Sniečkus, dalyvaudamas Maskvoje vykusiame Sovietų Sąjungos komunistų partijos visuotiniame suvažiavime, savo kalboje paminėjo būsimą JAV prezidentą D. D. Eisenhower, kuris „veltui loja į lietuvių tautą“²⁵. Iš pirmo žvilgsnio atrodytų, kad tai smulkios detalės, bet Šaltojo karo metais tarptautinės diplomatijos arenoje dominuojant dvišaliams JAV ir Sovietų Sąjungos santykiams, kurie įtakojo kitų šalių užsienio politikas, užgniaužtų Baltijos šalių vardas buvo ne mažiau svarbus. Nes, sekant dr. P. P. Daužvardžiu, Baltijos šalys buvo lyg testas: jei Lietuva, Latvija ir Estija bus laisvos, bus laisvos ir kaimyninės šalys. Jei Baltijos šalys bus pripažintos Sovietų Sąjungos dalimi, tokia pat dalimi gali tapti ir jų kaimynės. Čia verta priminti, kad Baltijos šalių nepripažinimo sovietams politikos JAV niekada neatsisakė, o lietuvių diplomatai, kaip ir visa lietuvių išeivija, ją rėmė. Galiausiai paties J. F. Dulles siekis buvo ne tik sustabdyti sovietų veržimąsi į Vakarų, bet ir išstumti juos iš užimtų, okupuotų teritorijų.

Paskutiniai keturi, 1952 m. lapkričio 5–28 d. d. vienas kitam rašyti J. F. Dulles ir dr. P. P. Daužvardžio laišakai buvo sveikinimai ir padėkos už juos, t. y. D. D. Eisenhower laimėjus rinkimus ir J. F. Dulles tapus valstybės departamento vadovu. Tiesa, Lietuvos konsulas Čikagoje sugebėdavo ir sveikinimo tekstuose „įmegzti lietuvišką siūlą“, t. y. viename jų paminėjo lietuvių Antaną Olį, kuris buvo aktyvus JAV respublikonų partijos narys, „Metropolitan Sanitary District of Greater Chicago“ vadovas ir administratorius.

Reikia pasakyti, kad žurnale „Life“ paskelbtas straipsnis, inspiravęs JAV ir Lietuvos diplomatų susirašinėjimą, neliko nepastebėtas lietuvių išeivijos, kuri, kaip ir LDT, taip pat

²⁴ „Council on Foreign Relations“ (CFR) – privati taryba, kuri vienija JAV viešąją nuomonę formuojančius buvusius ir esamus vyriausybės narius, politikus, diplomatus, verslininkus, žurnalistus, mokslininkus.

²⁵ Neiškentė nepasakęs pavergtiesiems. *Dirva*, 1952, spalio 16, Nr. 42, p. 1.

įdėmiai sekė JAV ir Sovietų Sąjungos santykius ir ieškojo juose Lietuvos vardo. 1952 m. gegužės 22 d., t. y. praėjus trimis dienoms po žurnalo „Life“ išleidimo, „Tėviškės žiburiuose“ Almaus slapyvardžiu pasirašinėjęs žurnalistas Algimantas Petras Šalčius rašė: „Praėjusią savaitę Amerikoje pasirodė visa eilė tikrai svarbių straipsnių pagrindiniuose žurnaluose. Life, rašo John Foster Dulles, siūlydamas imtis tikrai „karštų“ veiksmų, bet nei vienu žodžiu neranda reikalo prisiminti Pabaltijo tautų. Ir pats Life savo žemėlapiuose jas „įjungė“ į S. Sąjungą. Tuo reikalu atatinamą demaršą padarė lietuvių žurnalistas Niujorke.“²⁶ Po dviejų mėnesių tos pačios spaudos skiltyse A. Šalčius patikslino demaršo turinį ir pateikė „Life“ reakciją į neteisybę: „...jog, priešingai Valstybės Departamento nusistatymui, magazine žemėlapiuos Baltijos kraštai inkorporuoti į Rusiją, o J. F. Dulles, rašydamas apie pavergtąsias tautas, nieko neminėjo apie šių tautų kančią. Turbūt dėl respublikonų platformos ir V. Sidzikausko laiško išdavoje, šio milžiniško magazino, turinčio daugiau 8 mil. skaitytojų visame pasaulyje, redaktorių štabas nusprendė, nors ir du mėnesiu pavėlavus į šį laišką atsakyti. Life atsiprašė, kad iš minėtų žemėlapių ir straipsnio susidaręs toks įspūdis, bet Life jokiū būdu Baltijos neignoruojas, juo labiau, jie nemana, kad Mr. Dulles boikotuočiau. Life visada kovojęs prieš bet kokį agresorių.“²⁷ Kiek vėliau, tą patį 1952 m. rudenį, apie J. F. Dulles straipsnį „Life“ užsiminė ir „Draugas“²⁸. Tačiau, palikdamas nuošaly netikslumus ir dėl to atsiradusius lietuviškus skaudulius, laikraštis susikoncentravo į straipsnyje skelbiamą J. F. Dulles žinią: „Vien nepripažinimas ir raminimas daug kam atrodė ir atrodo nepakankama priemone Lietuvą ir kitas sovietų pagrobtas valstybes išlaisvinti. Tą mintį sekdamas ir keldamas, John Foster Dulles parašė š. m. gegužės mėn. straipsnį Life žurnale, pasmerkdamas George Kennano²⁹ ir neva administracijos „containment“ (sulaikymo) politiką ir pasiūlė ofenzyvinę laisvinimo politiką. Tą politiką respublikonai įtraukė į savo programą (platformą). Pabaltijo valstybėms davė pirmą vietą“³⁰ – ir esminius JAV prezidentinės kampanijos dalyvių programos skirtumus, kur minimas ir Lietuvos vardas: „**Demokratai stovi už tai, kad sulaikytų bolševikus ten, kur jie dabar yra, o respublikonai, kad gražinti juos ten, kur jie priklauso – į Rusiją** [paryškinta spaudos, – A. P.-B.], į prieškarines ribas. Šiai analizei kepurę uždėjo ir trimitą davė gen. Eisenhoweris savo kalboje į Amerikos legionierius New Yorke. Šioje kalboje jis pavadino bolševikų įsiveržimą į Lietuvą ir kitas kaimynines valstybes „agresijos purvo užtvėnkimu“ ir pabrėžė, kad „mes turime pasakyti pasauliui ir Kremlui, kad su komunistais bus galima taikoje gyventi tik tada, kada jie suteiks laisvę pavergtomis tautoms, kada jie atsitrauks iš svetimų valstybių į savo prieškarinę

²⁶ ALMAUS. Kanada ratifikuoja genocido įstatymą. *Tėviškės žiburiai*, 1952, gegužės 22, Nr. 21 (126), p. 1, 3.

²⁷ To paties. Baltija dėmesio centre. *Ten pat*, liepos 24, Nr. 30 (135), p. 2.

²⁸ Amerikos politika ir Lietuva. *Draugas*, 1952, rugsėjo 19, Nr. 220, p. 3.

²⁹ George Frost Kennan (1904–2005) – JAV diplomatas ir istorikas, 1946 m. paskelbtos „Ilgosios telegramos“, kuri inspiravo JAV užsienio politikos kryptį („containing“) autorius, vienas iš Maršalo plano iniciatorių; JAV ir Sovietų Sąjungos santykių Šaltojo karo metais ekspertas.

³⁰ Amerikos politika ir Lietuva. *Draugas*, 1952, rugsėjo 19, Nr. 220, p. 3.

teritoriją“.³¹ Žvelgiant į priekį, JAV lietuvių spauda dėjo viltis į naują JAV valstybės sekretorių („Ypač daug tikimasi iš Dulles, kad jis, tapęs JAV užsienio reikalų ministru, žymiau rems visus išlaisvinimo sąjūdžius už geležinės uždangos, laukiama amerikiečius pradendant šaltajame kare politinę ofensyvą“³²) ir tuo pat metu stambiomis antraštemis klausdama „Ar Dulles galvoja apie laisvinimo karą?“³³ realistiškai konstatavo: „Atrodo, kad ir p. Dulles, kaip ir seniau demokratų užsienių politikos „ekspertai“, dar nepažįsta, ką reiškia komunistiškieji režimai ir kaip sunku yra be tiesioginės pašalinės pagalbos išsilaisvinti iš jų nagų. Vadinasi, jisai tik tiek tegali pasiūlyti: „containmentą“ pakeisti laukimu, kuris tikrai nedaug tesiskiria nuo dabartinės politikos. <...> bent tuo tarpu nei viena, nei antra JAV politinė partija nedrįsta pasiūlyti konkretaus plano šimtams milijonų žmonių išlaisvinti ir pastovią pasaulio taiką užtikrinti.“³⁴

Kaip minėta, J. F. Dulles straipsnyje, paskelbtame „Life“, ne tik Lietuva, bet Latvija, Estija ar / ir visos trys kartu, bendru pavadinimu – Baltijos šalys – nėra minimos. Tačiau ir Lietuvos konsulas, ir būsimas JAV valstybės sekretorius tarpusavio korespondencijoje neišskiria nė vienos jų, išvardija visas tris kartu ar / ir mini vienu pavadinimu. Kitaip tariant, amerikiečių politikas žvelgia į Baltijos šalis kaip į vieną sovietų užgrobtą regioną, lietuvių diplomatas – kaip į tris bendro likimo ištiktas valstybes. Ir nei LDT, nei JAV tautinė mažuma, t. y. lietuvių išeivija, žinoma, kad negalėjo esminiai įtakoti JAV užsienio politikos, dvišalių jos santykių su Sovietų Sąjunga. Bet tiek lietuvių diplomatai, ką iliustruoja čia pristatoma korespondencija, tiek aktyvi lietuvių politinė visuomenė galėjo prisidėti ir prisidėjo prie JAV politikos vykdymo, jos palaikymo.

Atkreiptinas dėmesys, kad iš 14-kos archyvinių dokumentų susidedanti korespondencija buvo siunčiama / gaunama dviem adresais: 72 East 91st Street Niujorke (Manhatane, kur nuo 1920 m. gyveno J. F. Dulles³⁵) ir 30 North LaSalle Street Čikagoje (kur veikė Lietuvos Respublikos konsulatas). Išimtis: minėtas pirmas Lietuvos konsulo laiškas J. F. Dulles, siųstas per žurnalo redakciją ir pastarojo vieną kartą nurodytas čikagietiškas adresas (116 South Michigan Avenue, Chicago, Illinois), kur, kaip minėta, „Council on Foreign Relations“ kvietimu skaityta paskaita. Visas J. F. Dulles ir dr. P. P. Daužvardžio susirašinėjimas yra mašinraščio kopijos, kai kurios atspausdintos (tikėtina, kad taupant popierių) ant abiejų lapo pusių. Taupumą liudija tai, kad vieno iš jų kitoje pusėje yra atspausdintas Vatikano radijo laidos anglų kalba pranešimas (l. 20). Tekstai čia pristatomi išsaugant jų originalumą, su – tikėtina – spausdinimo klaidomis,

³¹ *Ten pat.*

³² Svarbiausi įvykiai Vokietijoje. *Ten pat.*, 1952, lapkričio 18, Nr. 271, p. 1.

³³ *Ten pat.*, 1952, spalio 10, Nr. 238, p. 1.

³⁴ JAV užsienio politika ir rinkimai. *Ten pat.*, p. 3.

³⁵ LANKEVICH, George J. *The Encyclopedia of New York City*. Sud. K. T. Jackson, L. Keller, N. Flood, New York: Yale University Press, 2010 [žiūrėta 2021 10 26]. Prieiga per internetą: <https://books.google.lt/books?id=II5ERUmHf3YC&pg=PT1839&lpg=PT1839&dq=72+east+91st+street+new+york+dulles&source=bl&ots=Ov2enG5wCz&sig=ACfU3U0ncBBenrbpPDNAwKRCZ0DuJEDpCw&hl=lt&sa=X&ved=2ahUKEwiq9uXVmaT0AhXSsaQKHSaHancQ6AF6BAgPEAM#v=snippet&q=dulles&f=false>

originaliais pabraukimais ir vieninteliu dr. P. P. Daužvardžio ranka darytu priedu. O tai leidžia drąsiau atsisakyti spėlionių, kas arba kurioje Atlanto pusėje, Čikagoje ar Romoje, kur rezidavo S. Lozoraitis, buvo atspausdintos kopijos, kurios iš esmės pasitarnavo kaip svarbi informacinė Lietuvos konsulo Čikagoje žinutė LDT šefui.

1225/

May 21, 1952

Mr. John Foster Dulles
c/o LIFE Magazine
Time & Life Building
Rockefeller Center
New York, N. Y.

Dear Mr. Dulles:

I have just finished reading your excellent and comprehensive article in "Life" of May 19th. Please accept sincere congratulations from an unknown admirer and colleague in profession and ideas. I am a lawyer by education, and Consul by occupation. Previous to my present post, I was stationed in New York for many years.

Referring to your article, permit me to state that, in it, I missed Lithuania and the other two Baltic States. The maps, illustrating the article, were particularly distressing to me, inasmuch as they obliterate the Baltic States by merging them into the USSR without trace or designation.

As you well know, the seizure and incorporation of Lithuania, Latvia and Estonia by and into the USSR is not recognized by the United States and other states of the free world; diplomatic and consular representatives of Independent Lithuania as well as of Latvia and Estonia, are recognized by the U.S.A. and function in Washington, New York, Boston, Chicago and Los Angeles. According to a recent communication of the Department of State,

"...the policy set forth in the Department's letter of April 9, 1948 remains in force. The United States continues to recognize the accredited diplomatic and consular representatives of the Republic of Lithuania in the United States. The United States Government does not recognize the incorporation of Lithuania into the Soviet Union, nor does the United States recognize the right of any officials of the Soviet government to represent Lithuanian citizens".

It would seem to me, pursuant to your article and the proposals set forth therein, that the plight of the Baltic States and the injustices committed against them and their peoples by the Soviets should be kept high and clear in the picture of the struggle of the free world against the despotic slave world; they are the first victims of the last decade of Soviet aggression and expansion.

2

Mr. John Foster Dulles

May 21, 1952

When writing or speaking of the plight of the Baltic States, I always conclude my article or speech with the following points:

1) The Soviets must cease destroying the Baltic States (Lithuania, Latvia and Estonia) and annihilating their peoples.

2) They must return the Baltic deportees from Siberia and other parts of Russia to their homelands of Lithuania, Latvia and Estonia.

3) The Russians must get out of the Baltic States, and restore to those nations the sovereign rights and self-government of which they were forcibly and treacherously deprived by the Soviets.

If it would not inconvenience you too much, I would sincerely appreciate your opinion concerning the Baltic States.

Very truly yours,

Petras Dauzvardis
Consul of Lithuania

PD:JR

Pr. sutarčių ištraukos ir Molotovo pareiškimas Vyriausiajam Sovietui 1939-X-31

LCVA, f. 668, ap. 1, b. 66, l. 15-16.

COPY

JOHN FOSTER DULLES
72 EAST 91st STREET
NEW YORK 28, N.Y.

June 3, 1952,

Mr. Petras Dauzvardis,
Consulate of Lithuania,
30 North LaSalle Street,
Chicago 2, Illinois.

Dear Mr. Dauzvardis:

I have your letter of May 21. I appreciate your comments on my LIFE article.

The maps, to which you refer, and the other illustrations were prepared by the LIFE people and I did not see them in advance.

I expect to make shortly a statement with reference to the Baltic States and I will send you a copy. I think this statement will make my position satisfactorily clear.

Sincerely yours,
(Signed) JOHN FOSTER DULLES

LCVA, f. 668, ap. 1, b. 66, l. 16a.

1361

June 5, 1952

Mr. John Foster Dulles
72 East 91st Street
New York 28, N. Y.

Dear Mr. Dulles:

I thank you for your letter of June 3rd.

I am anxiously waiting for a copy of your statement in reference to the Baltic States. Your statement would be greatly appreciated in conjunction with the tragic anniversaries: the Soviet invasion of the Baltic States on June 15, 1940, and the first mass deportations of the Balts during June 13-15, 1941. Chicago Lithuanians, Latvians and Estonians are observing these tragic anniversaries at a joint protest meeting on June 13th.

Very truly yours,

Petras Dauzvardis
Consul of Lithuania

PD:JR

LCVA, f. 668, ap. 1, b. 66, l. 16b.

COPY

JOHN FOSTER DULLES
72 EAST 91st STREET
NEW YORK 28, N.Y.

June 14, 1952,

Mr. Petras Dauzvardis,
Consulate of Lithuania,
30 North LaSalle Street,
Chicago 2, Illinois.

Dear Mr. Dauzvardis:

I have your letter of June 5.

Here is a copy of my statement, which is planned to be used on June 15, as you suggest,

Sincerely yours,
(Signed) JOHN FOSTER DULLES

Statement by
John Foster Dulles

The tyranny of Soviet Communism is the most ruthless the world has ever known. It is unrelenting in its perfidy, its continuity and its intensity. The Baltic nations are tragic, yet eloquent, witnesses.

On October 31, 1939, Mr. Molotov, then the Soviet Minister of Foreign Affairs, made a report to the Extraordinary Fifth Session of the Supreme Soviet of the U.S.S.R. He said:

“The Soviet Union has concluded pacts of mutual assistance with Esthonia, Latvia and Lithuania which are of major political importance. * * * These pacts of mutual assistance strictly stipulate the inviolability of the sovereignty of the signatory states

and the principle of non-interference in each other's affairs. * * * We declare that all the nonsensical talk about the sovietization of the Baltic countries is only to the interest of our common enemies and of all anti-Soviet provocateurs.”

Within a few months the Soviet Union seized the Baltic countries and began the cruel process of sovietization. That crucifixion of free peoples, begun twelve years ago, is still continuing, and this fact is a testimonial not only to the unchanging evil of Soviet Communism, but to the continuance, in the face of cruel persecution, of the sense of personal dignity, the love of country, the love of God which permeates the citizens of these three Baltic nations.

They have a right to continuing recognition as independent states. More than that, they have a claim upon the hearts and minds and liberating efforts of all free peoples. It is appropriate in this connection to recall the immortal words of Abraham Lincoln, who, speaking of the Declaration of Independence, said that it meant

“...giving liberty, not alone to the people of this country, but hope for the world for all future time. It was that which gave promise that in due time the weights should be listed from the shoulders of all men...”

The dedication of this country should remain constant to that great founding principle, which has practical relevancy to the tragic plight of the peoples of Estonia, Latvia and Lithuania.

#

LCVA, f. 668, ap. 1, b. 66, l. 16c-17.

1426

June 16, 1952

Mr. John Foster Dulles
72 East 91st Street
New York 28, N. Y.

Dear Mr. Dulles:

Thank you for your very fine statement in connection with the 12th anniversary of the Soviet forcible seizure of the Baltic States, and the 11th anniversary of the first mass deportations of the Baltic peoples by the occupants of their countries.

I have mailed your statement to the Lithuanian press and press agencies.

Very truly yours,

Petras Dauzvardis
Consul of Lithuania

PD:JR

LCVA, f. 668, ap. 1, b. 66, l. 18.

COPY

September 23, 1952

Mr. John Foster Dulles
72 East 91st Street
New York 28, N. Y.

Dear Mr. Dulles:

I have just received a notice from Chicago Council on Foreign Affairs to the effect that you are speaking to an evening forum of the Council on October 8th at the Congress Hotel, Chicago, on the subject: "Our Foreign Policy – Is Containment Enough?"

I am mailing my reservation today and will urge politically-minded Lithuanians to attend the Forum to hear your lecture.

I trust that you will find it possible to inject into your talk the three Baltic States, Lithuania, Latvia, and Estonia, which are very vitally affected by the "containment" policy. I enclose herewith a brief message to that effect from Lithuania.

Your and Gen. Eisenhower's speeches and ideas on "liberation" are closely followed and commented by the Lithuanian press.

Should you be able to spare a copy of your speech (if mimeographed – 4 copies), I would like to distribute it among the Lithuanian newspapers in Chicago which have a national circulation.

Hoping to meet you personally, I am,

Sincerely yours,

(Signed) Petras P. Dauzvardis

LCVA, f. 668, ap. 1, b. 66, l. 19.

COPY

JOHN FOSTER DULLES
72 EAST 91st STREET
NEW YORK 28, N. Y.

September 25th, 1952

Mr. Petras P. Dauzvardis,
30 North LaSalle Street,
Chicago, Illinois.

Dear Mr. Dauzvardis:

I have your letter of September 23rd.

I have not yet prepared my Chicago address, but I shall try to do so in time to send you an advance copy. I shall have in mind your suggestion of the mention of the Baltic States, and shall be happy if you and some of your Lithuanian friends find it possible to attend the meeting.

You will appreciate that speaking under the auspices of the Chicago Council on Foreign Relations I cannot make an out and out political talk, but I believe that the significance will be clear.

Sincerely yours,
(Signed) JOHN FOSTER DULLES

LCVA, f. 668, ap. 1, b. 66, l. 20a.

2070

October 7, 1952

Mr. John Foster Dulles
c/o Council on Foreign Relations
116 South Michigan Avenue
Chicago, Illinois

Dear Mr. Dulles:

Enclosed is a brief biographical sketch of the Antanas Snehkus who, last Monday, in Moscow, accused General Eisenhower of “attempting to enslave Lithuania.”

Very truly yours,

Petras Dauzvardis
Consul of Lithuania

PD:JR

Encl.

(Už šį laišką ir priedą p. Dulles padėkojo asm. spal. 8 d. vakare)

LCVA, f. 668, ap. 1, b. 66, l. 21.

JOHN FOSTER DULLES
72 EAST 91st STREET
NEW YORK 28, N. Y.

October 15, 1952

Mr. Petras Dauzvardis,
Consulate of Lithuania,
30 North LaSalle Street,
Chicago 2, Ill.

Dear Mr. Dauzvardis:

Thank you for your letter of October 7th, together with the biographical sketch of Antanas Sneckus.

I assume that you noted that Lithuania was twice mentioned in my speech at the Chicago Council on Foreign Relations.

Sincerely yours,
(Signed) JOHN FOSTER DULLES

LCVA, f. 668, ap. 1, b. 66, l. 21a.

October 23, 1952

Mr. John Foster Dulles
72 East 91 Street
New York 28, N. Y.

Dear Mr. Dulles:

Thank you for your note of October 15th.

My letter to you regarding your speech in Chicago was delayed by the illness and absence of my secretary.

Your talk aroused many comments and commendations, both in the press and in discussions. Mr. Olis dwelt on your speech quite extensively at the Lithuanian Conference in Chicago on October 12th. Comments from others were pro and con, depending on which side of the fence the debater stood.

Personally, I think that the liberation policy is practical and beneficial to the cause of liberty, the captive nations, and their defenders; this was demonstrated by the reaction of the communists in Moscow.

I wonder if it could be possible to devote an issue of "International Concillation" to the subject of liberation of the captive nations. In my opinion, one issue should be devoted to the Baltic States separately, inasmuch as their case stands in a separate category. It is, actually, a test case: upon the fate of the Baltic States will depend the fate of other neighboring states of Russia. If they are liberated, freedom will be safeguarded

to the other states. If the free world recognizes them to Soviet Russia, incorporation of the now Soviet-dominated states would follow.

Should the matter merit consideration, I would gladly assist the editors in finding suitable material for the articles, or in preparation of the articles themselves.

Sincerely yours,

LCVA, f. 668, ap. 1, b. 66, l. 22.

November 5, 1952

Mr. John Foster Dulles
72 East 91 Street
New York 28, N. Y.

Dear Mr. Dulles:

Congratulations upon the victory, and best wishes for the liberation policy.

It goes without saying that you have contributed much to both. Your name was frequently mentioned in the American Lithuanian press throughout the campaign.

Our mutual friend, Anthony A. Olis, won the trusteeship by a comfortable margin.

With personal regards and best wishes,

Sincerely yours,

(Signed) Petras P. Dauzvardis

LCVA, f. 668, ap. 1, b. 66, l. 23.

COPY

JOHN FOSTER DULLES
72 EAST 91st STREET
NEW YORK 28, N. Y.

November 13, 1952

Mr. Petras P. Dauzvardis,
30 North LaSalle Street,
Chicago 2, Illinois.

Dear Mr. Dauzvardis:

I have your letter of November 5th, together with your Lithuanian Council speech.

Thank you very much for the kind sentiments you express.

Sincerely yours,

(Signed) JOHN FOSTER DULLES

LCVA, f. 668, ap. 1, b. 66, l. 24.

COPY

November 21, 1952

Hon. John Foster Dulles
72 East 91st Street
New York 28, N. Y.
Dear Mr. Dulles:

Please accept my sincerest congratulations upon your appointment as Secretary of State, and best wishes for success in the office, as well as in all your endeavors for justice, freedom, and peace in the world.

Sincerely yours,
(Signed) PETRAS DAUZVARDIS
Consul of Lithuania

LCVA, f. 668, ap. 1, b. 66, l. 25.

COPY

JOHN FOSTER DULLES
72 EAST 91st STREET
NEW YORK 28, N. Y.

November 28, 1952

Dear Mr. Dauzvardis:

I greatly appreciate your letter of November 21st.
I shall need, and hope to deserve your continuing good wishes.

Sincerely yours,
(Signed) JOHN FOSTER DULLES

Hon. Petras Dauzvardis,
Consulate of Lithuania,
30 North LaSalle Street,
Chicago 2, Illinois.

LCVA, f. 668, ap. 1, b. 66, l. 26.

Šaltiniai

1. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. Lietuvos diplomatinės šefo Stasio Lozoraičio fondas. F. 668, ap. 1, b. 66.
2. *Anicetas Simutis: 60 metų Lietuvos diplomatinėje tarnyboje*, Sudarė R. Morkvėnas, L. Sruoginis. Vilnius: Lietuvos gyventojų ir rezistencijos tyrimo centras, 2007, 464 p.
3. *Dirva*, 1952, Nr. 29, 42, 49.
4. *Draugas*, 1952, Nr. 142, 220, 238, 262, 271.
5. *Keleivis*, 1959, Nr. 21.
6. *Lietuvių dienos*, 1952, Nr. 6 (25); 1954, Nr. 1 (40), 3 (42); 1959, Nr. 3 (92).
7. *Lietuvos aidas*, 1939, Nr. 562 (5064).
8. *Life*, 1952, Vol. 32, No. 20.
9. *Tėviškės žiburiai*, 1952, 21 (126), 25 (130), 30 (135).

Literatūra

1. LANKEVICH, George J. *The Encyclopedia of New York City*. Sud. K. T. Jackson, L. Keller, N. Flood, New York: Yale University Press, 2010.

The Correspondence between US Secretary of State John Foster Dulles and the Lithuanian Consul in Chicago dr. Petras Povilas Daužvardis

Dr. Asta Petraitytė-Briedienė

<https://orcid.org/0000-0003-3265-6533>

Vytautas Magnus University, Lithuanian Emigration Institute, S. Daukanto st. 25, Kaunas

Email: asta.petraityte-briediene@vdu.lt

Summary

An article by John Foster Dulles, “A Policy of Boldness. The Republicans’ foreign affairs expert shows that neither arms nor money alone – but only wise, patient planning – can win peace” was published in “Life” magazine on May 19, 1952. The Lithuanian Consul in Chicago Dr. Petras Povilas Daužvardis, wrote a letter to Dulles and expressed regret that the article did

not mention Estonia, Latvia and Lithuania, and included incorrect illustrations (i.e. maps). The correspondence between Dulles and Daužvardis appears in copies of 14 letters (May 21–November 28, 1952; LCVA, F. 668, ap. 1, b. 66, l. 15–26). The letters contain a report by Dulles, published in New York (in June 1952) on occasion of the Freedom Day of Estonia, Latvia, and Lithuania, and mentions Dulles' lecture at the Chicago Council on Foreign Relations; Foreign Policy of Soviet Union (and V. Molotov). The final four letters are of congratulations (on the U.S. Republican Party's victory in the presidential campaign and Dulles becoming U.S. Secretary of State) and replies with thanks for them.

Keywords: John Foster Dulles, Petras Povilas Daužvardis, US Secretary of State, "Life" magazine, Lithuania diaspora, Soviet Union.

Gauta / Received 2021 11 24
Priimta / Accepted 2021 12 20